

5:1 Ruda gård, historia till nutid

Första uppgift om ägare till en gård som vi har hittat är doktor C.W.Allendorff som ägde gården *Avskrift från boken Sveriges bebyggelse*.

”Häradshövdinge Gustaf af Harmens lät 1812 bebygga Ruda. Under gården lydde även Åsebo gamla säteri. Gustaf af Harmens, som sedan 1785 även var ägare till Kläckeberga nära Kalmar, avled 1831 och efterträddes som ägare av brorsonen Henrik Otto af Harmens (död) 1855) Denne var bosatt på Berga och ägde Fågelfors bruk och Hornsö masugn samt en rad herrgårdar: förutom Berga och Ruda även Åsebo, Ekeby, Odensvi, Hammarby, Frövi, Hanåsa, Högsby, Huseby och Sadeshult, jämte underlydande torp. Under åren kring senaste sekelskiftet ägdes Ruda av B.A. Windahl som 1896-1906 förestod en lantmannaskola på egendomen.”

Efter Windahl kom Björnström-Stefansson till gården. 1926 övertog sonen Håkan Mauritz Björnström- Stefansson gården efter fadern. Förvaltare sedan 1930 var Gustaf Hansson. Gårdens areal var 1 302 ha, varav 251 åker och 1051 ha skog m m.

Länstyrelsens lantbruksnämnd förvaltare gården under en tid tills Ivan Svanström och Domänverket köpte varsin del av fastigheten.

Nu låter vi Ingemar Gustafsson guida oss runt på Ruda Gård, med sina minnen, då han växte upp här. Uppgifter är hämtade, dels från fornregister, dels från bybor och familjen Svanströms.

Torste Källa: Torste Källa är ett skiljemärke eller gränsmarkering mellan Ruda och Gillberga. Här låg den källa där byborna hämtade vatten till hushållet och djuren fick dricka sig otörstiga. Där finns också ett brygghus.

Bränneriet låg också i det här området. Då gården hade stor besöksfrekvens på grund av de militära anläggningarna, som soldattorp och ryttartorpet, och inte minst den adliga släkten Stråle, hade Ruda Gård tillstånd att själva brygga sitt brännvin. I **Jonas Stolts minnen** kan vi läsa om att i Högsby kyrka upplästes vid högmässan på hösten hur mycket brännvin som tillverkats under skördeåret.

I **brygghuset** byktes och, sköljdes all tvätt från såväl herrgårdsfolket som arbetarnas egna familjer.

Foto: Sven-Allan Törnqvist

Magasinsbyggnaden ligger strax intill brygghuset. Där fick även arbetarna ha sitt vinterförråd, i samma hus som gårdens avkastning av skörden.

Foto: Sven-Allan Törnqvist

Lantbruksskola 1900-1910. Bertil Svanström berättar att i flygelbyggnaden som ligger till vänster när man går in genom porten till herrgården, bedrevs lantbruksskola och i källarvåningen fanns mejeriet. Godsägare Windahl var en kreativ person och utvecklade sina drömmar och idéer. Bl a startade han mejeri för vidareförädling av mjölken från de ca hundra mjölkorna. Windahl var också ledande i årensingsprojektet i slutet på 1800-talet. I denna flygel hade Birger och Karin Svanström sin bostad och Karin drev sin damfrisering här, efter hon varit verksam inom sitt yrke i Ruda samhälle.

Mellan huvudbyggnad, ladugården och trädgårdsmästarebostaden ligger i ett buskage en stor sten som kallas ”**Rucklestenen**”. Den går att få i gungning om man vet var man skall ”ruckla” på stenen.

Till byggnaderna som Ingemar Gustafsson beskriver har vi huset där inspektorn Gustaf Hansson bodde med sin familj. Huset låg med gaveln mot flygelbyggnaden med vägen mot Åsebo emellan. Här har även varit mejeriet och lärosalar för elever som gick

Foto: Sven-Allan Törnqvist

lantmannaskola här under 1896-1906. Tittar vi i kyrkoböckerna ser vi flera namn, ofta med utländsk anknytning, som har deltagit i skolverksamheten här. På baksidan av huset fanns en tillbyggnad över en källare. Där bodde Gösta Granath bördig från Gillberga och hans hustru Elna f 1924. Barn: Bernt, Britt och Björn. Familjen bodde i huset när branden bröt ut.

Inspektorsbostaden, även mejeri och lantbruksskola vid Ruda gård. Huset brann julafton 1946.

Astrid f.1903 och Gustav Hansson f 1900 med dottern Marianne f 1930. Ur Hans Hanssons arkiv.

Fortsättning följer i pärmen...